

Кайдашева сім'я

The Kaidash Family

The Kaidash Family

Adapted by Kateryna Bortniak

for Intermediate Level (B1)

Edited by Solomiia Karpa

Pictures by Iryna Rutylo

2026

MORE BOOKS: @teach.me.ukrainian

INTRODUCTION

The novel *The Kaidash Family* presents a broad panorama of family relationships set against the backdrop of significant political changes in Ukraine. Although serfdom had been abolished seventeen years before the work was written, the characters of the book — now free peasants — do not yet fully understand what to do with this unexpected freedom. Land and the work associated with it had always been part of their lives; however, the ordinary course of things is suddenly complicated by the fact that they must now pay taxes on this land, calculate their income, and arrange their affairs so that there is enough money both for the needs of the family and for taxes owed to the authorities.

The peasants were not accustomed to owning land; therefore, the transition from a life of poverty and subjugation to a free existence within the framework of individual responsibility — a responsibility each person had to assume — took many years.

In the work, we observe the gradual crystallization of an understanding of this responsibility, which each family member attempts to assume in their own way. The characters are faced with difficult dilemmas.

- Where is the boundary between family ties and the fair division of property?
- To what extent should we defend our rights, and at what point does it cease to make sense?
- Where do the boundaries of responsibility lie between the authorities and the citizens? Which issues should be resolved within the family, and which should be brought into public discussion?
- How can people avoid overlooking important changes in the village (for example, the monopolization of taverns) while caught up in quarrels within the family?

In the story, we see civil society in the process of formation at the scale of a village, which, although large, is still one of the smallest social units. We witness a sincere and intense life story about how land — meant to become a symbol of freedom — instead turns into a cause of quarrels and misfortune.

Each of the characters has their own flaws, yet all unquestionably deserve understanding and compassion. The author paints a picture without embellishment or idealization, marking the movement of Ukrainian literature from Romanticism to Realism; at the same time, the work contains many features that bring it closer to folk storytelling. The family quarrels are cyclical, like the seasons and the rhythms of agricultural work, and emotions reach their peak during the hottest days — days that are also the time for the most important farming tasks.

The characters' selfishness and their fear of losing even a small piece of land they have gained as their own drive them to cruel actions that lead to injury and death. We observe the

development of the characters and see how their surroundings and society shape and temper their personalities.

The author does not offer solutions to the problems the characters face; rather, he observes where the decisions they make ultimately lead. What should have been done in each situation is left as a question for the reader, who must untangle the knot of problems and emotions confronting one peasant family at one of the turning points in Ukrainian history.

from the Adaptor

Кайдашева сім'я

Іван Нечуй-Левицький

Село Семигори розташоване у довгому нерівному яру недалеко від Богуслава, біля річки Росі. Яр повзе як гадюка між високими горами і зеленими полями. Глибокі рукави розбіглися від яру на всі боки і сховалися далеко в густих лісах. Ставочки блищать в очеретах на дні довгого яру, поля зеленіють. На дамбах ростуть столітні верби. Зелений пояс ніби повзе в глибокому яру, а в ньому блищать прикраси зі срібла у зеленій оправі. Хати стоять у два ряди під горами, вони білі як перли на зеленому поясі. Густі старі садки зеленіють біля хат.

Старий ліс росте на високих горах як зелене море з хвилями. З високої гори він схожий на зелену тканину зі складками, які лежать у вузьких долинах. Ліс на горах сяє в гарячий ясний літній день, а в долинах темно. Над долинами стоїть сірий легкий туман. Долини ніби дихають тобі в обличчя холодком і вологістю з лісу. Вони манять тебе в тінь густого старого лісу.

Велика хата Омелька Кайдаша стояла біля зеленого поля під однією горою. Хата потонула в старому садку. Старі черешні росли всюди у дворі та кидали глибоку тінь. Увесь двір Кайдаша дихав холодком.

Омелько Кайдаш сидів на лаві у майстерні і працював. Це було одного літнього дня перед **днем Святого Пантелеймона**. Широкі ворота з хворосту були повністю відчинені. Густа тінь у воротах майстерні здавалася чорною у ясному сонячному світлі. Кайдаш сидів у білій сорочці з широкими рукавами як намальований на чорному полі картини. Кайдаш стругав вісь. З-під рукавів було видно великі міцні руки, вони були засмаглі. Широке обличчя було худе і бліде як обличчя монаха. Багато маленьких зморшок було на високому лобі. Кучеряве пошкоджене волосся стирчало на голові як пух і було сиве.

Розташоване — located, **нерівний** — uneven, **яр** — ravine, **пояс** — belt, **повзе** (inf. повзти) — to crawl, **гадюка** — viper, **рукави** — sleeves, **розбіглися** (inf. розбігтися) — to spread out, **сховалися** (inf. сховатися) — to hide, **густий** — dense, **ставочки** (dim. стави) — ponds, **блищать** (inf. блищати) — to glitter, **очерет** — reeds, **прикраси** — ornaments, **оправа** — setting, **ніби** — as if, **перли** — pearls, **садки** — orchards, **столітні** — century-old, **верба** — willow tree, **тканина** — fabric, **складки** — folds, **долини** — valleys, **сяє** (inf. сяяти) — shines, **ясний** — bright, **холодок** — coolness, **вологість** — dampness, **манять** (inf. манити) — lure, **зеленіють** (inf. зеленіти) — grow green, **потонула** (inf. потонути) — to sink, **черешні** — cherry trees, **кидали** (inf. кидати) — cast, **лава** — bench, **майстерня** — workshops, **день Святого Пантелеймона** — Saint Panteleimon day, Ukrainians used to go to the fields and collect medical plants, they believed that the herbs possessed their maximum healing power because of the saint's blessing, **ворота** — gates, **хворост** — brushwood, **здавалася** (inf. здаватися) — to seem, **намальований** — painted, **стругав** (inf. стругати) — to plane, **вісь** — axle, holds the wheels of a cart, **рукави** — sleeves, **засмаглі** — tanned, **бліде** — pale, **монах** — monk, **зморшки** — wrinkles, **пошкоджене** — damaged, **стирчало** (inf. стирчати) — to stick out, **пух** — fluff, **сиве** — silver.

Кайдашеві сини були молодими хлопцями. Вони працювали із зерном біля майстерні. Жнива кінчалися, треба було вивозити зерно з поля після жнив. Старшого Кайдашевого сина звали Карпо, молодшого звали Лаврін. Кайдашеві сини були молодими високими хлопцями, були русяві і мали довгі обличчя, тонкі і трошки горбаті носи, рум'яні губи. У Карпа були широкі плечі, гострі карі очі та бліде обличчя як у батька. Тонкі зморшки були на його блідому обличчі з тонкими губами. Гострі темні очі були ніби злі.

Лаврінове молоде довге обличчя було рум'яне. Очі були веселі та сині, як небо, вони світилися привітно. Тонкі брови, русяві кучері на голові, тонкий ніс, рум'яні губи — все дихало красою молодого хлопця. Він був схожий на матір.

Лаврін копав лопатою уміло. Карпо важко рухав руками, морщив лоба, ніби злився на важку і тупу лопату. Веселому, жартівливому меншому братові хотілося говорити. Старший неохоче відповідав йому по кілька слів.

— Карпе! — сказав Лаврін. — А кого ти будеш сватати? Перед Семеном тебе батько хоче одружити.

— Посватаю, кого вдасться, — неохоче сказав Карпо.

— Сватай, Карпе, Палажку. Кращої ніж Палажка нема у всьому селі Семигори.

— Сватай тоді її сам, — сказав Карпо.

— Я б сватав Палажку, — сказав Лаврін. — У Палажки брови, як мотузочки. Вона кліпає, ніби вогнем з очей сипле. Така гарна, як намальована!

— У Палажки очі великі, як у жаби, спина крива, як у баби.

— То сватай Хіврю. Хівря струнка, як писанка.

— Вона ходить так легенько, як корова, а як говорить, то носом свистить.

жнива — collecting harvest, **вивозити** — to transport, **зерно** — grain, **русяві** — fair-haired, **горбаті** — hooked, **рум'яні** — rosy, **карі** — brown, **світилися** (inf. світитися) — to shine, **привітно** — kindly, **русяві** — dark blond, **кучері** — curls, **копав** (inf. копати) — to dig, **уміло** — skillfully, **одружити** — to marry off, **вдасться** (inf. вдатися) — to succeed, **морщив** (inf. морщити) — to wrinkle, **тупий** — dull, **лопата** — shovel, **жартівливий** — playful, **неохоче** — reluctantly, **мотузочки** (**dim.мотузки**) — little strings, **посватати** — to propose, **кліпає** (inf. кліпати) — to blink, **сипле** (inf. сипати) — to scatter, **намальована** (inf. намалювати) — painted, **кривий** — crooked, **баби** — old woman, **стрункий** — slender, **писанка** — Easter egg, **легенько** (**dim. легко**) — lightly, **свистить** (inf. свистіти) — to whistle.

— То сватай Вівдю. Чим же Вівдя негарна? Говорить тонко, як сопілка грає, а тиха, як ягниця.

— Тиха, як телиця. Я люблю, щоб дівчина була запальна, щоб мала серце з перцем, — сказав Карпо.

— То сватай Химку. Ця як запалить, то мало не буде, — сказав Лаврін.

— У Химки очі, як у сови, а своїм кривим носом вона може відчути, як у небі млинці готують. А ходить голосно, ніби решетом горох сіє.

Карпо сказав таке слівце, що батько зупинився стругати і почав прислухатися. Він подивився на синів через стіну з хворосту. Сини стояли без роботи, сперлися на лопати і розмовляли.

Кайдаш зістрибнув з лави й вибіг з майстерні з інструментом в руці. Старий Омелько вірив в Бога, ходив до церкви щонеділі. Він відвідував службу вдень і ввечері, причащався два рази на рік, любив молитися і постити. Він не працював в понеділок і постив дванадцять п'ятниць на рік перед святами. Того дня була п'ятниця перед днем Святого Пантелеймона, цього святого люди дуже поважають. Кайдаш не їв від ранку. Він вірив, що хто буде постити у цю п'ятницю, той не потоне у воді.

— Чому ви зупинилися, руки склали на лопатах і говорите погане? — закричав Кайдаш до синів. — Хіба можна в цю п'ятницю таке говорити? Ви знаєте, що хто сьогодні буде постити цілий день, той ніколи не потоне у воді і не помре неочікуваною смертю.

— У Семигорах немає де потонути, бо в ставках неглибоко, навіть старій жабі води по коліна, — сказав Карпо.

— Неправда, дурню! Як Бог дасть, то і в калюжі потонеш, — сказав батько.

Ягниця — lamb, **телиця** — heifer, **запальний** — fiery, **запалить** (inf. запалити) — to flare up, **решето** — sieve, **сіє** (inf. сіяти) — sow, **хворост** — brushwood, **сперлися** (inf. спертися) — to lean, **зупинився** (inf. зупинитися) — to stop, **прислухатися** — to listen carefully, **Зістрибнув** (inf. зістрибнути) — to jump down, **вибіг** (inf. вибігти) — to run out, **вірив** (inf. вірити) — to believe, **служба** — divine service, **причащався** (inf. причащатися) — to take communion, **молитися** — to pray, **постити** (inf. постити) — to fast, **поважають** (inf. поважати) — to respect, **потоне** (inf. потонути) — to drown, **склали** (inf. скласти) — to fold, **неочікувана** — unexpected, **ставки** — ponds, **неглибоко** — shallow, **дурень** — fool, **шинок** — tavern,

— Хіба коли з шинку йти... — зі злістю сказав Карпо. Він натякнув батькові, що батько любить часто ходити до шинку.

— Ти, Карпе, ніколи не можеш зупинити язика! Завжди ображаєш мене гіркими словами...

Кайдаш плюнув і знов пішов у майстерню стругати вісь. Хлопці трохи помовчали, але потім знову почали говорити. Спочатку вони говорили тихо, а потім голосніше, а тоді зовсім голосно.

— Карпе! — тихо сказав Лаврін, який дуже любив гарних дівчат. — Скажи, кого ти будеш сватати?

— Відчепися від мене, — тихо сказав Карпо.

— Сватай Олену Головківну. Олена кругла, як цибулька, як повний місяць. У неї щоки, ніби яблука, зуби, як біла ріпа, а коса товста. Дівчина здорова, як бик: як іде, то під нею аж земля стогне.

— Така гарна, що мордою хоч пацюків бий. Вона велика як шафа, а шия в неї товста.

— Ну, то сватай Одарку Ходаківну. Вона тоненька, як очерет, гнучка, як тополя. Обличчя в неї маленьке й тоненьке, як шовкова нитка. Губи маленькі, як лист рути. З маленького обличчя хоч води напийся, а сама пишна, як у саду вишня, а тиха ніби вода в криниці.

Старий Кайдаш від цих слів сплюнув в бік, а Карпо сказав:

— В неї обличчя худе, як тріска, талія, ніби кухонна лопатка, руки, як кочерги. Вона як дошка, коли іде, то аж кістки стукають.

— Ти вередливий! То сватай Хотину Корчаківну, — сказав Лаврін і засміявся.

натякнув (inf. натякнути) — to hint, **ображаєш** (inf. ображати) — to insult, **плюнув** (inf. плюнути) — to spit, **помовчали** (inf. помовчати) — to keep silent, **зовсім** — completely, absolutely, **голосно** — loudly, **відчепися** (inf. відчепитися) — to leave alone, **ріпа** — turnip, **коса** — braid, **бик** — bull, **стогне** (inf. стогнати) — to groan, **морда** — snout, **пацюки** — rats, **Очерет** — reed, **гнучкий** — flexible, **тополя** — poplar, **шовковий** — silky, **нитка** — thread, **рута** — ruta, flower, **з обличчя хоч води напийся** (idiom) — take a drink of water off smb face, very beautiful, **криниця** — well, **тріска** — splinter, **талія** — waist, **кухонний** — kitchen, **лопатка** — spatula, **кочерга** — poker, **кістки** — bones, **вередливий** — picky.